

Do Społeczności Akademickiej UMCS

W ostatnich dniach część pracowników Uczelni otrzymała możliwość wglądu w projekt nowego Statutu Uniwersytetu, który ma obowiązywać od przyszłego roku akademickiego. Zapoznanie nas z tak ważnym dokumentem dwa miesiące przed okresem urlopowym i miesiąc przed terminem zatwierdzenia go przez Senat jest czysto formalnym potraktowaniem udziału społeczności akademickiej w procesie tworzenia tego dokumentu. Takie postępowanie uniemożliwiło nam dogłębne zapoznanie się z projektem i przeprowadzenie nad nim rzetelnej, merytorycznej dyskusji. Tego rodzaju działanie uznajemy za przejaw odbierania pracownikom Uniwersytetu podmiotowości. Uważamy, że etos Uczelni i szacunek dla członków społeczności wyklucza podobne sytuacje.

W naszej ocenie projekt statutu w wielu punktach godzi w fundamentalne wartości akademickie, takie jak **samorządność, autonomia, kolegalność, wolność wyborów**, które są **nienaruszalne** w cywilizowanym świecie demokracji.

Projekt Statutu zakłada, że dziekanów, dyrektorów instytutów i kierowników katedr będzie powoływał rektor bez konsultacji z pracownikami uczelni. Pytamy: Jaką legitymację demokratyczną i poważanie będą miały osoby, które zostaną wskazane na kierowników jednostek jednoosobowym zarządzeniem? W jaki sposób Rektor bez szerokich konsultacji z pracownikami Alma Mater ma zamiar znaleźć kilkudziesięciu najlepszych menadżerów do spraw nauki? Jakie kryteria będą brane pod uwagę?

Sprowadzanie Uczelni do postaci centralnie sterowanej korporacji jest zaprzeczeniem filozofii Uniwersytetu. Nie zgadzamy się na takie rozwiązanie. Opowiadamy się za tym, by dziekanów, dyrektorów instytutów i kierowników katedr wyłaniać po zaopiniowaniu przez społeczność akademicką.

Statut zawiera niedemokratyczne regulacje, których nie narzuca ustawa. Wprowadzone rozwiązanie ustawowe, pozwalające na powoływanie władz wydziałów i instytutów jednoosobowo **nie jest wymogiem, lecz prawem**. Tylko od uczelnianych decydentów zależy, czy będą chcieli postąpić w sposób zgodny z wielusetletnią tradycją akademicką, czy też nie.

Uniwersytety jako miejsca kultywowania takich wartości, jak wolność, w tym wolność samostanowienia, badań i dyskusji, jak godność, wreszcie jak prawda, winny stać na straży samorządności oraz współodpowiedzialności i absolutnie nie mogą zawieszać tymczasowo, a tym bardziej na stałe, praw do jakichkolwiek wolności. Nie da się odroczyć demokracji, tym bardziej nie może tego robić wolny Uniwersytet, który powinien być ostoją, a zarazem szkołą demokracji, partycypacji i współdziałania.

Prawo wyboru nie jest wolnością nadaną nam przez żadną instancję. Jest jedną z podstawowych wolności zagwarantowanych przez polskie, europejskie i międzynarodowe prawodawstwo. Jest niezbywalne, nienaruszalne i naturalne. Z tego powodu nie godzimy się na ubezwłasnowolnienie i dlatego zabieramy głos w obronie własnej podmiotowości, którą w projekcie Statutu próbuje się nam odebrać.

Prosimy zatem o **wykreślenie** paragrafów 168 i 172 przyznających Rektorowi prawo mianowania wszystkich kierowników jednostek do roku 2023 lub 2024 jako niezgodnych z zasadami demokracji. Wierzimy, że wybrany w wolnych wyborach Jego Magnificencja Rektor przyczyni się do tego, aby w ostatecznej wersji Statutu znalazły się zapisy gwarantujące pracownikom prawo wyboru i decyzji w zakresie wyłaniania osób na stanowiska kierownicze.

Wolność jest dla nas – i mamy nadzieję dla całej społeczności akademickiej – wartością prymarną i dlatego się o nią upominamy.

Podniesione powyżej kwestie to podstawowe i fundamentalne dla nas sprawy, jednak w projekcie Statutu jest wiele innych zapisów, które będą prowadziły do sytuacji problematycznych. Podamy tylko wybrane przykłady.

Co oznacza sformułowanie „ważny interes uniwersytetu” zawarte w paragrafie 21? Tego typu ogólnikowy zapis może zostać wykorzystany w każdej sprawie, w której kolejni rektorzy zechcą zawiesić jakąkolwiek decyzję pozostałych organów kolegialnych Uniwersytetu, w następstwie czego będą one musiały znaleźć 3/4 głosów, by *veto* oddalić. Takie prawo czyni z rektorów jednowładców. Pytamy: Czy została zachowana demokracja wewnętrzna? Po co w takim razie pozostałe organy Uczelni, skoro jedna osoba może decydować o wszystkim?

Paragraf 45, p. 5 jest sprzeczny z paragrafem 168. Ponadto z paragrafu 168, p. 2 wynika, że w przypadku powoływania kierowników jednostek administracyjnych opinia pracowników tych jednostek nie jest istotna, ponieważ nie jest wymagana, i taki system obowiązywałby bezterminowo.

Paragraf 47, p. 3 stanowi, że władze Uczelni będą uzgadniały z organami samorządu studenckiego kwestię powołania określonej osoby na prodziekana do spraw studenckich. Taki przepis stawia nas, pracowników badawczo-dydaktycznych, na samym dole hierarchii całej społeczności akademickiej, bez prawa głosu w swoich sprawach (w odróżnieniu od studentów).

Wątpliwości budzi paragraf 87, p. 3. Przeprowadzanie co dwa lata oceny każdego pracownika uniemożliwi komisjom ds. ocen rzetelne opiniowanie. Dwa lata to zbyt krótki okres, by móc właściwie ocenić postępy naukowe, zwłaszcza że zniknie możliwość wystawienia oceny pozytywnej z uwagami, z tego powodu prosimy o pozostanie przy dotychczasowym okresie czteroletnim.

Paragraf 110, p. 3 stanowi: „Regulamin szkoły doktorskiej jest uchwalany nie później niż do 30 kwietnia roku akademickiego poprzedzającego rok akademicki, od którego regulamin ma obowiązywać”. Oznacza to, że w roku akademickim 2019/2020 przywołany przepis nie działa.

Paragraf 163, p. 1 i 165, p. 1 rodzą pytanie, na podstawie jakich przesłanek, regulacji czy konwencji prawnych będzie możliwe odwoływanie przez członków Senatu i rady naukowej instytutu osoby z własnego grona. Tego rodzaju uprawnienie bez uszczegółowień może stworzyć pole do nadużyć.

Istnieje znacznie więcej kwestii, które są trudne do zaakceptowania przez pracowników Uczelni. Uwagi do projektu gromadzili Dyrektorzy Instytutów i Dziekani. Apelujemy do odpowiednich organów Uczelni o ich głębokie rozważenie, a nie jedynie o „pochylenie się nad nimi” i odrzucenie.

Prof. dr hab. Jan Hudzik
Prof. dr hab. Henryk Kardela
Prof. dr hab. Andrzej Kokowski
Prof. dr hab. Anna Pajdzińska
Prof. dr hab. Andrzej Pleszczyński
Prof. dr hab. Jolanta Szpyra-Kozłowska
Dr hab. Robert Bubczyk, prof. UMCS
Dr hab. Adam Głaz, prof. UMCS

Dr hab. Mariusz Mazur, prof. UMCS
Dr hab. Andrzej Niewiadomski, prof. UMCS
Dr hab. Małgorzata Nossowska, prof. UMCS
Dr hab. Irmina Wawrzyczek, prof. UMCS
Dr hab. Arkadiusz Bałajewski
Dr hab. Elżbieta Flis-Czerniak
Dr hab. Tomasz Kitliński
Dr hab. Piotr Witek